

گفت‌وگو با دکتر ناهید مشایی، اسلام‌پژوه و استادیار دانشگاه فردوسی

حجاب؛ زمینه‌ساز تعالی و کمال انسان

۶۲

شهر بانو

شماره ۳۴۳۲

روزنامه شهرآرا

۱۴۰۰ ۰۴ ۲۱

شنبه ۲۱

کشف حجاب رضاخانی
در سال ۱۳۱۴ خورشیدی سبب شد
بانوان شیوه‌های جدیدی از مبارزه در
برابر این قانون غلط را بیاموزند

جنگ با
تاکتیک‌های زنانه

گفت‌وگو با آزاده کمیلی، مدیر یکی از
فروشگاه‌های بزرگ عرضه چادر مشکی
که هدفش معرفی سبک‌های مختلف
چادر و علاقه‌مندی زنان به آن است

صدفی که زنان را
در آغوش گرفت

شهربانو

۲۱ تیر ۱۴۰۰
۱ ذی الحجه ۱۴۴۲ شماره ۳۳۲۲

(۲)

غلامرضا بنی اسدی

(پرتو)

حجاب میدان تجمل و تفاخر نشود!

هم داشته باشد، با روح حجاب ناسازگار است که حجاب، پوشیده رفتاری است نه به رخ کشیدن، و با تفسیری که برخی مفسران بر آن تأکید دارند، آیات ناظر به حجاب، حتی «و قل للمؤمنات یغضن من ابصارهن و یحفظن فروجهن و لا یبدین زینتهن الا ما ظهر منها و لیبصرن بخرمهن علی جیوبهن و لا یبدین زینتهن» (نور، ۳۱) علاوه بر تأکید بر حجاب، به منع تفاخر هم نظر دارد. نباید زینت هایشان را آشکار کنند چون باعث توسعه حسرت در میان فقرا می شود. با این نگاه، آنچه به اصطلاح به آن «حجاب لاکچری» گفته می شود جای «اما» و «اگر» های فراوان دارد چون در عمل، به مسابقه ای برای نمایش داشته ها و به رخ کشیدن تازه های بازار است که فقط گروهی اندک می توانند آن را فراهم کنند. توجه داریم که حجاب امری دینی اجتماعی است. رعایت آن باید اخلاق دینی و اجتماعی را مدد برساند نه اینکه حسرت نداشته ها را در نگاه بسیاری برانگیزاند و به عریان سازی فاصله های اقتصادی اجتماعی بینجامد. این، عملاً ایستادن در برابر فرهنگ دینی است که حجاب بخشی از آن است. با بررسی نتایج پدیده حجاب استایل ها می توان به این قاعده فقهی حقوقی توجه داد که «ما قصد لم یقع و ما وقع لم یقصد». یعنی آنچه منظور بوده واقع نشده و آنچه واقع شده منظور نبوده! اگر به دنبال تعظیم و تکریم حجاب هستیم، باید به شیوه ای اقدام کنیم که با هدف فرهنگ حجاب همخوان و هم خانواده باشد. پوشیدگی، آراستگی، حریم داری و حرمت گذاری را ترویجی بایسته و شایسته باشد.

حجاب فقط پوشش نیست بلکه فراتر از یک کنش فردی، یک رفتار دینی و حتی بالاتر، به مثابه یک مکتب مطرح است. مکتب درست زندگی کردن، اندیشمند زیستن، سلامت سلوک کردن و سعادت مند به سوی فردا رفتن است. لذا از فرد محجبه توقع رفتاری است که از متدین ترین و اخلاقی ترین مردم می توان انتظار داشت. این گزاره را با تأکید بیان کردم تا به یک بستر تازه در بحث حجاب گام بگذاریم با این تصریح که حجاب مد نیست که هر روز به شکلی درآید. حرف در این نیست که فرد محجبه نباید زیبا بپوشد و در پوشیده پوشی خود هنر به خرج ندهد. اتفاقاً باید هنرمندانه بپوشد و با وزانت حجاب خود، مبلغ این تکلیف الهی باشد. البته روش انجام تکلیف باید در راستای همان تکلیف نظم یابد و در نگاهی کلان تر، با دیگر تکالیف دینی انسان، دارای هارمونی بشود و با کامل کردن یکدیگر، شمای کلی کامل و شاخص برای شخصیت دینی فرد تعریف کنند. اینکه عرض می کنم حجاب مد نیست که هر روز به رنگی و شکلی دربیاید از این روست که در بستر فضای مجازی شاهد تبلیغ های لوکس برای آدم های محجبه هستیم. اگر سری به صفحه های اینستاگرام بزنید، این واقعیت را ملموس تر در خواهید یافت که انگار دارد نوعی رفتار سازی جدید رخ می دهد که به نام حجاب، دارد حجاب را به حاشیه می راند. انگار در بستر حجاب دارند به طراحی و ترویج تعریف تازه ای از حجاب می پردازند که با خود سبک زندگی و رفتاری تازه ای به همراه می آورد، سبکی که اگر پوشش صد درصدی

(صدف)

ریحانه صادقی
مترجم

چرا حجاب؟ چرا اسلام؟

شبکه ABC استرالیا با چند زن مسلمان و محجبه اهل استرالیا مصاحبه کرده است تا ببیند آن ها در جامعه با چه پرسش ها و چالش هایی روبه رو هستند. در اینجا پاسخ ۲ نفر از این زنان را می خوانیم.

چرا روبروی سری می کنی؟

وقتی «آن محمد» از سنگاپور به استرالیا آمد، به دلیل نحوه لباس پوشیدنش، برای همگام شدن با فرهنگ و مردم این کشور خیلی با چالش مواجه نشد تا اینکه ۴ سال پیش تصمیم گرفت حجاب را رعایت کند و به ناگاه موجی از پرسش ها به سمتش روانه شد. او می گوید: «می خواستم همه بدانند من به مسلمان بودنم افتخار می کنم». خانواده همسرش که یک استرالیایی سفید پوست است، گاهی از او در این باره می پرسیدند. «خواهرزاده ها و برادرزاده های همسر من از من می پرسند: چرا این را سرت می کنی خاله آن؟ چه شد که یکپوشه تصمیم گرفتی موهای سرت را بپوشانی؟» آن نیز فرصت را مغتنم دید و تصمیم گرفت با دادن اطلاعات صحیح به آن ها به گسترش آگاهی درباره اسلام کمک کند. او می گوید: «حالا که می دانند اسلام چیست، کم کم دارند درک می کنند چرا ما روزه می گیریم یا چرا عید را جشن می گیریم. آن مجبور بود برای آن ها توضیح دهد که علی رغم تصمیمش درباره حجاب داشتن، همان آدم سابق است. او می گوید: «من تغییر کردم، بله، اما من هنوز همان آدمی هستم که عضوی از خانواده آن ها بود. من هنوز همان آدمی هستم که پیش از این تغییرات ظاهری می شناختند. در نهایت، بعد از مدتی، البته به تدریج، آن ها نیز این مسئله را پذیرفتند و متوجه شدند من همان آن سابق هستم.»

می شود هم مسلمان بود و هم استرالیایی؟

آمبر ریند یک زن یاماتجی (از بومیان استرالیا) از کشور بادیمیا در غرب استرالیا است. پدر بزرگ آمبر شتربانی اهل بلوچستان (بخشی از پاکستان) بود که در سال ۱۹۸۰ به این کشور آمد و با زنی از بومیان استرالیا ازدواج کرد. در استرالیا، جامعه افرادی که هم بومی باشند و هم مسلمان بسیار کوچک است و یافتن راهی برای حفظ هردو هویت، خود، چالشی جدی است. آمبر یک پزشک عمومی است و در ملبورن زندگی می کند. او می گوید: «من به عنوان زنی که مسلمان بودنم به واسطه حجابم کامل تشخیص داده می شود، در معرض افکار و رفتارهای اسلام هراسانه ای قرار دارم که در جامعه استرالیا وجود دارد. مجبور بودم بچنگم تا بتوانم با حجاب در عمل های جراحی حاضر شوم و حضور من باعث تعریف دستورهای بهداشتی جدیدی در بیمارستان محل کارم شد. علاوه بر اسلام هراسی، دکتر ریند هم در محل کار و هم در بین هم کیشان مجبور به تحمل رفتارهای نژاد پرستانه نیز بود. او می گوید: «وقتی در میان هم کیشان مسلمانم درباره ریشه های بومی ام صحبت می کردم، باریشان خند و تمسخر روبه روی می شدم. در محل کار هم با گرایش های ضد بومی روبه رو بودم، و بعضی از همکاران پزشک حرف های نژاد پرستانه ای می زدند.» دکتر ریند در نوجوانی با این هویت دوگانه به راحتی کنار نمی آمد اما در نهایت متوجه شد باید خودش را همین طور که هست دوست بدارد و بپذیرد. او می گوید: «یافتن راه درست و هویت خودم چالش برانگیز بود اما هرچه سبک بالاتر رفت راحت تر شدم و اعتماد به نفسم بیشتر شد.» دکتر ریند معتقد است باید کارهای بیشتری در این باره انجام شود تا بتوانیم مطمئن شویم مفهوم استرالیایی بودن همه استرالیایی ها است، نه فقط بخشی کوچک از آن ها.

<https://www.abc.net.au/news/2021-05-04/questions-i-get-asked-as-a-muslim-woman/100090346>

طرح کشف حجاب در سال‌های نخستین یا سختی‌ها و دشواری‌ها و بگروبیندهای بسیاری همراه بود اما مبارزه مردم آن قدر ادامه یافت که کم‌کم از این فشارها به‌ویژه در شهرستان‌ها کاسته شد تا آنجا که دوباره برخی زنان جرئت پیدا کردند با چادر در کوچه و خیابان رفت‌وآمد کنند

هما
سعادت‌مند

روزنامه‌نگار

ایراندخت

کشف حجاب رضاخانی در سال ۱۳۱۴ خورشیدی سبب شد بانوان شیوه‌های جدیدی از مبارزه در برابر این قانون غلط را بیاموزند

جنگ با تاکتیک‌های زنانه

در باره حادثه مسجد گوهرشاد و اعتراض به لباس متحدالشکل تاب‌ر سر گذاشتن کلاه پهلوی و اجرای طرح کشف حجاب رضاخانی در دی‌ماه سال ۱۳۱۴ خورشیدی روایت‌ها و شنیده‌ها فراوان است. در این میان، از شیوه‌های مبارزاتی زنان برای رهایی از این بند که هر بار به شیوه مختلفی رخ می‌نمود، کمتر گفته شده است، شیوه‌هایی که می‌توان آن را در خانه‌نشینی و تن ندادن به قانون غلط، تردد شبانه و حتی مد شدن تیپ و پوشاکی که تا آن روزگار دیده نشده بود به تصویر کشید. سطرهای پیش رو روایت مختصری از این مبارزه پنهان است.

➤ به مهمانی نرفتن زنان درباریان

پر واضح است در جامعه مذهبی و سنتی ایران آن روزگار، تصویب طرح برداشتن حجاب از سر زنان و اکتنش‌های ضد و نقیض و موافق و مخالف زیادی به دنبال داشت، واکنش‌هایی که دامنه چندگانگی و تضادگونه آن حتی به دربار هم رسیده بود، اما این طرح به‌ناچار عملی می‌شود. عده اندکی از زنان همان ابتدا با سازش و پذیرش آن، خود را از تحمل هر گونه شرایط سخت‌رها می‌کنند ولی عده‌ای می‌مانند و به شیوه‌های مختلفی مبارزه می‌کنند و این ایستادگی از دربار تا عوام به شیوه متفاوتی بروز و ظهور می‌یابد. برای نمونه، در بخشی از این روایت‌های تاریخی می‌بینیم علاوه بر عموم مردم، حکومت‌داران و صاحب‌منصبان نظامی و حکومتی بسیاری نیز گرچه به‌ظاهر با این طرح موافقت می‌کردند، در اندرونی خانه‌هایشان از اینکه محارمشان چادر از سر بردارند مشکل داشتند و زنان بسیاری از این درباریان هم مدت‌ها خانه‌نشینی را به سربرهنگی ترجیح دادند. این یعنی اجبار از سر ترس در پذیرش طرحی که شکست آن از پیش مشخص بوده است. در یکی از اسناد این دوره آمده در میهمانی‌ای که یکی از سران حکومتی ترتیب داده بوده، تعدادی از رجال حکومتی تنها حاضر شده و هر یک برای حضور نیافتن همسرانشان بهانه‌ای تراشیده و موضوع را به نوعی رفع و رجوع کرده بودند. یکی گفته بود همسرش نه‌ماهه باردار است و دیگری پادرد بوده و آن یکی طفل بیمار داشته است و بسیاری از این دست. در سند دیگری از مشهد نیز آمده است پاکروان استاندار در دی‌ماه ۱۳۱۴ خورشیدی، مهمانی بزرگی ترتیب می‌دهد و از زنان درباریان و وابستگان حکومتی به صرف چای و عصرانه دعوت می‌کند اما تعداد انگشت‌شماری از زنان دعوت او را می‌پذیرند.

➤ سرکردن با امکانات رفاهی و معیشتی اندک

در این میان، زنان بسیاری در شهرها و شهرستان‌ها سال‌های سال رنگ کوچه و خیابان را نمی‌بینند. چه بسیار زنان که در این سال‌های سیاه، حتی برای خرید مایحتاج همسر و فرزند خود، از خانه بیرون نمی‌رفتند و به اندک وسایل رفاهی مثل آشپزی با آنچه در خانه بود، درمان با داروهای گیاهی به وقت بیماری و استحمام در حیاط یا انباری خانه‌ها قناعت می‌کردند و ندیدند دوست و آشنا یا خواهر و برادر را تاب می‌آوردند یا ترس و خطر تردهای

شبانه از روی پشت‌بام‌ها به وقت تاریکی هوا برای رفت‌وآمدهای ضرور را به جان می‌خردند اما چادر از سر بر نمی‌داشتند.

➤ دوخت لباس‌هایی جدید و رواج تیپ‌های جدید پوشیده

واکنش بعدی به این طرح که در نوع خود جالب است، مد شدن نوعی از تیپ و فشن در لباس‌های زنان آن روزگار است که می‌کوشد با تغییر در لباس زنان غربی، نوع پوشش دارای حجاب را رواج دهد. مد شدن کلاه‌های بزرگ و روسری‌ها و مانتوهای بلند با یقه‌های افتاده برای پوشاندن برجستگی‌های بدن از آن جمله است. در واقع، در این دوره، زنانی که ناچار بودند از خانه بیرون بروند، چادر از سر برمی‌دارند و کلاه فرنگی هم بر سر می‌گذارند اما زیر کلاه روسری سر می‌کردند و برای اینکه این روسری زیاد توی چشم نباشد، یقه پیراهن یا روپوش خود را بالا می‌دادند. برخی نیز تنها چادر را برمی‌داشتند و چارقد‌های بلند بر سر می‌گذاشتند. پوشیدن جوراب ضخیم و پیراهن‌های گشاد بلند هم یکی دیگر از این راهکارهاست. این دست تیپ‌ها آن قدر شایع می‌شود که گزارش آن در سندی به تاریخ فروردین ۱۳۱۵ خورشیدی، این گونه توضیح داده شده است: از قرار اطلاعاتی که می‌رسد، زنان در ولایات با چارقد در معابر عبور و مرور می‌کنند و حتی برخی خود را به طور مضحک به اشکال عجیب و غریبی در آورده و مستور می‌دارند. چون ادامه این وضعیت غیر مطلوب و باعث مسئولیت است، اکیدا مقرر می‌گردد نهایت مراقبت و مواظبت در این باره را به عمل آورید.

➤ ظاهر شدن با چادر رنگی در کوچه و خیابان

طرح کشف حجاب در سال‌های نخستین یا سختی‌ها و دشواری‌ها و بگروبیندهای بسیاری همراه بود اما مبارزه مردم آن قدر ادامه یافت که کم‌کم از این فشارها به‌ویژه در شهرستان‌ها کاسته شد تا آنجا که دوباره برخی زنان جرئت پیدا کردند با چادر در کوچه و خیابان رفت‌وآمد کنند، البته چادر رنگی. در سندی که به تاریخ ۱۶ دی ۱۳۲۰ سیاه شده است می‌خوانیم: با وجود اینکه متجاوز از ۶ سال است که رفع حجاب در تمام کشور عملی شده است، معذک، طبق گزارش‌های رسیده از شهرستان‌ها، غالباً در کوچه و بازار، زن‌ها با چادر نماز و گاهی هم با چادر سیاه دیده می‌شوند. چون به این ترتیب برخلاف سیاست دولت است، قذغن نمایید. شهربانی به نحو مقتضی جلوگیری نموده، متخلفین را به دادگاه خلاف جلب نمایند. نتیجه اقدامات رانیز اطلاع دهید.

➤ ۴۲ سال مبارزه پنهان زنانه

اما دامنه کشف حجاب رضاخانی در سال ۱۳۱۴ خورشیدی، ۴۲ سال بعد، سبب شکل‌گیری نخستین تظاهرات رسمی مردم مشهد علیه حکومت پهلوی شد، تظاهراتی که فقط زنان در آن شرکت داشتند، اتفاقی کم‌نظیر که تنها در ارض اقدس رخ داد و موجب راه افتادن موج انقلاب اسلامی در شهر شد. ماجرا از این قرار است که درست در تاریخ ۱۷ دی ۱۳۵۶ و نیز در سالروز تصویب طرح کشف حجاب رضاخانی، وقتی تعدادی از زنان دربار می‌روند که به نشانه قدردانی گل‌نثار مجسمه رضاشاه کنند، گروهی از زنان طلبه مدرسه اسلام‌شناسی و حوزه علمیه بانوان با به دست گرفتن قرآن و پلاکارد، یک راهپیمایی آرام برگزار می‌کنند اما مأموران دولتی با حمله، ضرب و شتم و دستگیری تعدادی از آنان، سبب خشم مردم می‌شوند. پس از این است که مردان نیز به خیابان‌ها می‌آیند و مبارزه علنی علیه حکومت پهلوی در مشهد کلید می‌خورد.

خیلی وقت است که در هر جای شهر، اگر فروشگاه چادری افتتاح شود، اولین نفری که برایشان گل و شیرینی می‌برد من هستم زیرا آن‌ها را رقیب نمی‌دانم. به نظرم رفیق هستم زیرا هر چه تعداد این فروشگاه‌ها بیشتر شود، یعنی رغبت مردم به استفاده از محصولات حجاب بیشتر شده است و این برای همه خوب است

عکس: سنا ز صفائی شهرآرا

گفت‌وگو با آزاده کمیلی، مدیر یکی از فروشگاه‌های بزرگ عرضه چادر مشکی در مشهد که هدفش معرفی سبک‌های مختلف چادرو علاقه‌مندی زنان به آن است

صدفی که زنان را در آغوش گرفت

سعیده آل ابراهیم

مدت‌هاست ثابت شده است نصیحت مستقیم به آدم‌ها کار ساز نیست و حتی گاهی ممکن است نتیجه عکس بدهد، اما صحبت غیرمستقیم یکی از روش‌های مؤثر تربیتی است. فرد وقتی بدون اجبار و از روی اختیار چیزی را انتخاب می‌کند، برایش مفهوم دل‌نشینی دارد. بانو آزاده کمیلی نیز ۱۷ سال است سعی می‌کند از طریق حفظ شأن و معرفی وجهه چادر به نوعی در فرهنگ عفاف و حجاب سهیم باشد تا زنان به‌ویژه دختران جوان بتوانند در انتخاب پوشش اسلامی، تنوع بیشتری داشته باشند. تا سال‌های پیش، بیشتر بانوان پارچه چادری می‌خریدند و از خیاط می‌خواستند برای آن‌ها بدوزد و شاید کمتر جایی پیدا می‌شد که به پوشش چادر با کیفیت و با تنوع بالا بپردازد. به همین دلیل، رغبتی به خرید چادر از بازار نبود. ابداع کمیلی نیز از دل چنین روزهایی سر برمی‌آورد. او می‌خواست جایی برای عرضه چادر باشد و انواع حجاب را به دیگران بشناساند. او حالا مدیر یکی از فروشگاه‌های بزرگ عرضه چادر مشکی در مشهد است و ۱۷ سالی می‌شود که در این زمینه مشغول به کار است.

کمیلی برای این سؤال، پاسخی پیدا کرد و سال ۸۳ چادر مدل صدف را طراحی کرد.

➤ راه‌اندازی کارگاه با لوازم دست دوم

طراحی چادر توسط مادر، انگار او را به رؤیای کارآفرینی‌اش نزدیک کرده بود. به همین دلیل، با وجود اینکه باردار بود، کارگاهی در نزدیکی خانه‌شان اجاره کرد تا زودتر به نتیجه برسد. «مادرم خیاطی بلد بود، به قدری که برای خودمان لباس می‌دوخت. کارگاه را با ۵۰۰ هزار تومان رهن کردیم. ۲ چرخ خیاطی داشتیم و چند میز و صندلی دست دوم هم از کوچه نور خریده بودیم. ۵ بانوی سرپرست خانوار نیز در این کارگاه با ما کار می‌کردند. ۶ ماه اول تا زمانی که نیروها کار دوخت چادر را یاد بگیرند، دستمال آشپزخانه می‌دوختند، اما من در همه این مدت برای دوخت چادر ساده و همان مدلی که مادرم طراحی کرده بود آگهی می‌دادم. ما آن زمان تکی دوزی می‌کردیم و کم کم آن قدر مشتری‌هایمان در همان کارگاه کوچک زیاد شدند که در کوچه صف می‌بستند.»

او می‌خواست کار جدیدی در همه زمینه‌های حجاب ارائه بدهد. به همین دلیل، اوایل به این فکر می‌کردند که چه کاری می‌شود انجام داد تا خانم‌هایی که مانتو و روسری می‌پوشند، یقه‌شان مشخص نشود. بنابراین یقه حجاب را تولید می‌کنند. سال ۸۴ نیز ساق دست‌های رنگی را تولید می‌کنند که البته گاهی به دلیل این تغییرات، مورد نقد هم قرار می‌گیرند. «یک مرتبه به یاد دارم که خانمی می‌خواست شیشه‌های فروشگاه قبلی‌مان را بشکند یا مدتی در فضای مجازی مطالبی می‌نوشتند و به ما هجمه وارد می‌کردند که با این سبک‌ها دیگران را از حجاب زده می‌کنید، اما خوشبختانه در کنار این نقدها، واکنش‌های مثبت زیادی هم داشته‌ایم. زنان زیادی بودند که دوست نداشتند

➤ مردم در قطعی برق با چراغ قوه چادرها را می‌بینند

تاکنون بارها و بارها از زبان کارشناسان امر شنیده‌ایم که ترویج فرهنگ عفاف و حجاب که از بستر خانواده امکان‌پذیر است و سپس به اجتماع نیز تزیق می‌شود، در واقع حجاب، تضمین‌کننده امنیت اجتماعی است و می‌تواند باعث کاهش آسیب‌های اجتماعی شود. بنابراین در واقع کار کمیلی امری فرهنگی نیز به شمار می‌رود که امروزه بیش از هر زمان دیگری به آن نیاز داریم. این روزها خیلی از گفت‌وگوهای حضوری مان با قطعی برق هم‌زمان می‌شود و گاهی ممکن است مانند این بار، برای دقایقی پشت در برقی این مجموعه معطل شویم و با وجود تاریکی، گفت‌وگویمان را پیش ببریم. با وجود قطعی برق، مردم برای خرید می‌آیند و با نور چراغ قوه تلفن‌های همراهشان محصولات را می‌بینند.

➤ دوست داشتم کارآفرین شوم

آزاده کمیلی، متولد سال ۵۸ و اهل مشهد است. زمانی که مدرک لیسانس مبانی فقه و حقوق خود را دریافت می‌کند، در مرکز خدمات مشاوره استان قدس مشغول به کار می‌شود. عمر این فعالیت ۶ ماه بیشتر طول نمی‌کشد زیرا او متوجه می‌شود روحیاتش با شغل کارمندی سازگار نیست و دوست دارد کارآفرین شود.

➤ چادری برای اشتغال و مادرانگی

مادرش معلم بود و در همه سال‌هایی که در جامعه فعالیت و در کنار آن بچه‌داری نیز می‌کرد، پرسشی در گوشه ذهنش جا خوش کرده بود: آیا نمی‌شود چادری طراحی کرد که بانوان در حین اشتغال و بچه‌داری راحت باشند و در عین حال پوشش آن‌ها به طور کامل حفظ شود؟ سرانجام، مادر

چادر سرشان کنند، اما وقتی در این فضا آمدند و وجهه کار را دیدند، چادر خریدند. خیلی از دخترانی که با مادرانشان از ما خرید می کردند، حالا برای خرید چادر عروسی شان به ما سر می زنند.»

کمیلی از همان ابتدای کار هم، هدفش کار بومی نبود و می خواست با همه سختی ها، سبک چادر را تغییر بدهد و کارش را در سطح کشوری مطرح کند. او همیشه معتقد بود شاید آن طور که باید و شاید سبک های مختلف چادر را ندیده ایم. او تبلیغات نمایشگاه عفاف و حجاب را در تلویزیون دید و با وجود گستردگی کار کسانی که در این نمایشگاه پا می گذاشتند، با خودش گفت باید در این نمایشگاه شرکت کند در حالی که آن ها علاوه بر کارگاه، فقط یک فروشگاه کوچک با یک فروشنده داشتند. «می خواستم کارم را در سطح کشور معرفی کنم. فکر کنید همه شرکت کنندگان دیگر غرفه های بزرگ با بنرهای شیک، رایانه و مانکن های فوق العاده داشتند، اما من فقط یک غرفه نصفه را اجاره کردم و قفسه های فلزی قدیمی برده بودم با چند عروسک که مدل چادرهایمان را سرشان کرده بودیم.»

➤ تجربه اولین شرکت در نمایشگاه عفاف و حجاب

او دست تنها این غرفه را در نمایشگاه می چرخاند و اولین بار است چنین نمایشگاه گسترده ای را تجربه می کند. به گفته خودش، در خانواده و اقوام و خویشاوندان، همه استاد دانشگاه یا معلم اند و حتی یک نفر هم کاسب نیست که او روش کسب و کار را می توانست از او بیاموزد. حتی همسرش مهندس عمران بوده و به دلیل تداخل زمان امتحاناتش با برگزاری نمایشگاه، نمی توانست در کنار او باشد. «آن زمان به طور هم زمان در ۲ نمایشگاه دیگر هم شرکت کرده بودیم و تنها در نمایشگاه اصلی، ۵۰۰ چادر به ما سفارش دادند. به یاد دارم آن موقع پسرم حدود ۳ سال داشت و بیمار بود. مادر همسرم به تهران آمده بود و او را نگه می داشت تا من به نمایشگاه برسم، اما از ۸ صبح تا ۱۲ شب که در نمایشگاه بودم، همیشه صدای سرفه های پسرم را می شنیدم و نگران حالش بودم.»

آن سال در نمایشگاه به غیر از مدل چادری که او ارائه می کند، مدل جدید دیگری در منظر دید مردم قرار نمی گیرد. مسئولان برگزاری نمایشگاه، با یک مصاحبه مطبوعاتی، اعلام می کنند هیچ مدل جدیدی در این نمایشگاه عرضه نمی شود. کمیلی در پی این موضوع، با همان مانکن های عروسکی کوچک سراغ مسئول مربوط می رود و چادر جدید را نشان می دهد. پس از آن، هر مسئولی که برای بازدید می آید، به غرفه کوچک آن ها راهنمایی اش می کنند تا محصول جدید را ببیند. همان سال ۸۵، در نمایشگاه، غرفه برتر می شوند و بعد از آن، کمیلی پاداش سختی کارش را می گیرد. «استقبال آن قدر زیاد بود که مردم مانند صف های کوپنی جلو غرفه می ایستادند. من این حجم از استقبال را تا پیش از شرکت در این نمایشگاه تصور نکرده بودم. در آن ۱۰ روز به قدری فشار، اضطراب و خستگی تحمل کردم که وقتی به مشهد برگشتم، عمل جراحی کیسه صفرا انجام دادم.»

۴ سال، پروژه دوخت چادر بانوان نیروی انتظامی کل کشور به او سپرده می شود و جهش خوبی در کارشان ایجاد می کند. «این پروژه سخت بود و باید یک بار هر شهری را می رفتیم، اندازه گیری می کردیم و بعد از دوخت، دوباره برای تحویل می رفتیم، اما من از یک متخصص خواستم با این نمونه گیری، به ما کمک کند به سایزهای استاندارد دوخت چادر برای بانوان ایرانی در سطح کشور برسیم.»

➤ ۶۰ درصد خریداران محصولات حجاب مسافران هستند

بعد از آن، هر روز استقبال بیش از روز قبل می شود تا اینکه در سال ۹۰ می توانند مجموعه بزرگ تری را افتتاح کنند و از آنجا که مشهد شهری زیارتی است، از همان ابتدا تا کنون، ۶۰ درصد مشتریان آن ها مسافران هستند. «حالا ۲ مدل مختلف چادر ارائه داده ایم. ضمن اینکه مقنعه، ساق دست، هد، کلاه حجاب و حتی کاور چادر طراحی و تولید می کنیم. کارگاه اولیه را با ۵ نیرو شروع کردیم و حالا ۷۰ نفر در این مجموعه مشغول به کار هستند. ۱۰ سالی هم می شود که برندمان را ثبت کرده ایم.»

آزاده کمیلی معتقد است «سال های گذشته بعضی ها می گفتند جوانان دیگر به حجاب علاقه ندارند، اما من همیشه می گفتم جوانان علاقه دارند، اما محصول خوبی برای حجاب به آن ها ارائه نشده است. خیلی وقت است که در هر جای شهر، اگر فروشگاه چادری افتتاح شود، اولین نفری که برایشان گل و شیرینی می برد من هستم زیرا آن ها را رقیب نمی دانم. به نظرم رفیق هستیم زیرا هر چه تعداد این فروشگاه ها بیشتر شود، یعنی رغبت مردم به استفاده از محصولات حجاب بیشتر شده است و این برای همه خوب است.»

در خانواده پدری و مادری کمیلی، هیچ اجباری در نوع پوشش نبوده است. او هم کم کم حجاب چادر را انتخاب می کند. او به یاد دارد که مادرش همیشه برای او در کودکی لباس های بلند و پوشیده اما با گل دوزی و رنگ های زیبا می دوخت. «زمانی که مدرسه می رفتم، همه دوستانم چادری بودند و فقط من مانتم می پوشیدم، اما حالا که بزرگ شده ایم، من چادر سر می کنم و آن ها

چادر را کنار گذاشته اند. حتی اگر بیرون شهر یا خارج از کشور هم بروم، چادر می پوشم زیرا انتخاب خودم است.»

➤ هیچ کس از حجاب گریزان نیست

کمیلی معتقد است در حال حاضر وضعیت حجاب در جامعه مان چندان خوب نیست. دلیل آن هم به خودمان برمی گردد. به گفته او، خانواده ها نباید به فرزندان سفت و سخت بگیرند چون در نهایت، بچه ها را بیشتر از حجاب دور می کنند. «زمانی که ما چادرهای رنگی و طرح دار را برای بچه ها تولید کردیم، بعضی ها مخالفت می کردند، اما ما هدفمان این بود که کودک از حجاب زده نشود زیرا هیچ کس در فطرت خود از حجاب گریزان نیست، اما شاید آن طور که باید در این زمینه فرهنگ سازی نشده است. ما اینجا با خیلی از بانوانی برخورد داشته ایم که غیر چادری هستند اما وقتی وجهه حجاب و مدل های متنوع را می بینند، استقبال می کنند و ابتدای کار، از خرید یک ساق دست شروع می کنند.»

او بر این نظر است که آن ها یک نمایشگاه دائمی برای حجاب دارند و البته برای آینده کاری شان هم برنامه دارند. می خواهند کارخانه ای را برای تولید پارچه هایشان راه اندازی کنند و اکنون به دنبال فضا برای این مکان و مجوزهای آن هستند. «ما از کره و ژاپن پارچه می گرفتیم، اما طی چند سال اخیر اعلام شد چادر مشکی تولید کننده داخلی دارد و اجازه واردات نداریم. همین موضوع موجب شد مدتی توقف زیادی در مجموعه داشته باشیم.»

کرونا به کسب و کار آن ها هم رخنه کرده است و در این ۲ سال، با کمبود فروش و ریزش نیروها فروش خوبی نداشته اند. «خیلی زیاد ضرر کردیم. یعنی اگر فضای ما اجاره ای بود، باید آن را تعطیل می کردیم. ضمن اینکه در مدت کرونا، مسافر کمتری به مشهد می آمد و ما هم تحت تأثیر این موضوع قرار گرفتیم.»

➤ تولید ۲۰۰۰ چادر در هر ماه

کمیلی معتقد است باید در هر ماه ۲۰۰۰ چادر تولید کنند. البته تا چند سال پیش، به کشورهای عراق، آمریکا، آلمان و انگلیس هم چادر صادر می کردند. «یکی از مؤسسات مرتبط با مسلمانان در آمریکا از طریق اینترنت با ما آشنا شده بود و چند مرحله محصولات حجاب را برایشان ارسال کردیم. برای اینکه دوباره صادرات داشته باشیم، مجوزهای خاصی می خواهد و پیگیر آن هستیم.»

آن ها کسب و کارشان را تقریباً خانوادگی کرده اند، همسر کمیلی مهندس عمران است اما به مرور او هم برای انجام کارهای فروش در مجموعه شروع به فعالیت کرد. اولین پسر کمیلی که ۱۷ سال دارد، کارهای کافی شاپ را انجام می دهد و پسر سیزده ساله اش در کارهایی که می تواند کمک می کند. «همیشه سعی کرده ام در وظایف همسررداری و مادری ام کوتاهی نکنم و هر نقشی را به خوبی ایفا کنم. با وجود ۲ فرزند، گاهی ممکن بود نتوانم سر کار بیایم، اما از دور کارها را مدیریت می کردم. ضمن اینکه مدیریت پشت صحنه اینجا، یعنی انتخاب و خرید پارچه، نیز بر عهده خودم است.»

او دغدغه کارهای فرهنگی دارد. به همین دلیل، در مناسبت های مختلف، مراسمی برگزار یا گاهی چادر اهدا می کنند و به نوعی، در حوزه عفاف و حجاب، الگو محسوب می شوند. «به یاد دارم روز مادر، به تعدادی از مادران شهدا از طرف فرزندان چادر اهدا کردیم یا به مناسبت روز دختر، آرمیتا، دختر شهید رضایی نژاد، را دعوت کردیم و مراسم داشتیم. گاهی به مناسبت های مختلف مراسمی را بیرون از مجموعه برگزار می کنیم که ورود برای عموم آزاد است و افرادی را هم دعوت می کنیم.»

➤ تولید پارچه، راهکار حل گرانی چادر

از اخبار بگیر تا صحبت های میان بازاری ها مهر تأییدی است بر گرانی قیمت چادر در مقایسه با سال های گذشته، اما علت آن چیست؟ «علت گرانی چادر مربوط به واردات پارچه های آن است که مدتی از ورود آن جلوگیری کردند و تعرفه ها افزایش پیدا کرد. در نتیجه، پارچه گران شد. شکستن قیمت بالای چادر در بازار نیز کار ما نیست زیرا بودجه هایمان محدود است و شاید سال ها طول بکشد، اما دولت می تواند این کار را با سرعت پیش ببرد. به نظر می رسد راهکار آن این است که به فناوری تولید پارچه دست پیدا کنیم و به این واسطه قیمت آن را کاهش دهیم.»

➤ نبود صنف حجاب

شاید به اندازه ای که درباره عفاف و حجاب صحبت شده، در این حوزه کاری انجام نشده باشد. مصداق آن نیز از دیدگاه کمیلی، نبود صنفی به نام حجاب است. «روزی که می خواستیم مجوز بگیریم، از این صنف به آن صنف پاسکاری می شدیم زیرا صنف عفاف و حجاب نداشتیم. اگر چنین اتحادیه ای وجود داشت، علاوه بر کیفیت کار، می توانست روی طرح های چادرهای جدید نیز نظارت کند.»

شهربانو

۲۰ شهریور
۱۴۰۰
۱ ذی الحجه ۱۴۴۲ شماره ۲۴۴۲

(۵)

روزی که
می خواستیم
مجوز بگیریم، از
این صنف به آن
صنف پاسکاری
می شدیم زیرا
صنف عفاف و
حجاب نداشتیم.
اگر چنین
اتحادیه ای وجود
داشت، علاوه
بر کیفیت کار،
می توانست
روی طرح های
چادرهای جدید
نیز نظارت کند

شهربانو

۲شنبه
۲۱ تیر ۱۴۰۰
۱ دی‌الحجه ۱۴۴۲ شماره ۲۴۲۲

(۶)

یکی از مهم‌ترین ایرادهایی که در خانواده مذهبی می‌بینم این است که بسیاری از مادرها نمی‌توانند فلسفه حجاب را به دختران بیاموزند زیرا خود نیز به صورت تقلیدی از والدین خود فرا گرفته‌اند

حمیده وحیدی
روزنامه‌نگار

هنگامه

عکس: سانا صفایی اشهرآرا

گفت‌وگو با دکتر ناهید مشایی، اسلام‌پژوه و استادیار دانشگاه فردوسی

حجاب؛ زمینه‌ساز تعالی و کمال انسان

رضاخان برای بی‌حجابی بدون همسرانشان شرکت کردند. واقعه مسجد گوهرشاد و اسناد به‌جامانده از آن نشان می‌دهد مردم تا چه اندازه مخالف این مسئله بودند و اگر رضاخان و بعدها محمدرضا قدرت تغییر در الگوی آموزشی یعنی برداشتن حجاب در مراکز فرهنگی و آموزشی مانند مدارس و دانشگاه‌ها و ادارات را نداشتند زنان به سختی آن را می‌پذیرفتند.

➤ این روزها می‌شنویم که خیلی‌ها به‌ویژه جوانان بر این نظرند که ظاهر و پوشش مهم نیست و قلب و نیت آدم‌ها اهمیت دارد.

من مخالف این نظر هستم. نوع پوشش بر ارتباط ما با یکدیگر اثرگذار است. اکنون جامعه ما دچار انحرافات و اشکالاتی شده که انسان‌ها را از حالت نرمال خارج کرده است. انسان عادی پوشش متعادل خود را دارد. هیچ‌وقت یک پزشک لباسی را که در خانه به تن دارد در محل کار نمی‌پوشد. انسانی که پوشش خود را با هدف انتخاب می‌کند و پیامی به دیگران منتقل می‌کند، چه‌طور می‌تواند به ظاهر کاری نداشته باشد. من ایراد را در این می‌بینم که نتوانسته‌ایم پیام و علت کنش رفتاری جوان امروزی را دریافت کنیم. کسانی که می‌گویند قلب و نیت مهم است و ظاهر هرچه باشد عیبی ندارد، خودشان را فریب می‌دهند. اتفاقاً همین افراد در مکان‌های مختلف متفاوت لباس می‌پوشند.

جوان امروزی علاقه‌مند به مد و لباس است و معتقد است که زیبایی بخش مهمی از زندگی اوست. شاید به همین دلیل باشد که به دنبال فرستادن پیام از طریق پوشش است. اگر فقط قلب و نیت مهم باشد، نه ظاهر، پس چرا خودش این مقدار به برداشتن پوشش و کم‌حجابی اصرار دارد؟ از دیدگاه جامعه‌شناسان «من زیبا هستم» یک کنش و پیام است اما مسئله مهم این است که هیچ‌گاه زیبایی فطری صرفاً با عمل جراحی، پوشیدن لباس نیمه‌برهنه و مانند آن‌ها محقق نمی‌شود. زیبایی‌ای که خداوند برای کمال انسان قرار داده است تنها مربوط به ظاهر فرد نیست. ما زنان توانمندی داریم که از اقشار بالای اجتماع هستند اما پوشش ندارند. این مسئله صرفاً به همان بینش درباره زیبایی ظاهری برمی‌گردد. اگر زنان با حجاب ما هم پوشش را صرفاً یک پوسته ببینند، آن هم تأثیری ندارد.

➤ پوشیده بودن یکی از شئون انسان است و پدیده‌ای که به اندازه طول تاریخ زندگی بشر سابقه دارد. حجاب و پوشش در مفهوم عام آن همیشه ناظر بر شرم و حیا بوده است که در حیطه رفتار مهم‌زن و مرد می‌گنجد. همین خصلت انسانی نمی‌تواند تنها صرفاً برای حفاظت از سرما و گرما باشد. اهمیت حجاب برای انسان از گذشته تا امروز در مجسمه‌ها، کتیبه‌ها و نقش برجسته‌های تاریخی به‌جامانده مشاهده می‌شود و تاریخ بشر پیش از میلاد مسیح و پس از آن، پوشش زن و مرد را نشان می‌دهد. به همین دلیل، به مناسبت هفته عفاف و حجاب و سالروز قیام مسجد گوهرشاد علیه کشف حجاب گفت‌وگویی داشتیم با دکتر ناهید مشایی، اسلام‌پژوه و استادیار دانشگاه فردوسی مشهد، که در ۲ بخش در شهربانو ارائه خواهد شد.

➤ به‌عنوان یک پژوهشگر در حوزه زنان و اسلام‌شناس، به نظر شما چه قدر نیاز است که در عرصه عفاف و حجاب در کشور کار شود؟

ما باید مسیر پیموده‌شده توسط مراکز فرهنگی را بازنگری و مطالب را در تاریخ ریشه‌یابی کنیم. مسئله حجاب خیلی عمیق‌تر از یک پوشش ساده است که حتی آن را زنانه و مردانه بدانیم و صرفاً از زنان بخواهیم خود را بپوشانند. زنان ایران از زمان مادها که نخستین ساکنان آریایی ایران بودند حجاب کاملی شامل پیراهن بلند چین‌دار و شلوار تا مچ پا و شنلی بلند روی لباس‌ها داشته‌اند. این حجاب در دوران سلسله‌های مختلف پارس‌ها نیز معمول بوده است. در زمان زرتشت و قبل و بعد از آن، زنان ایرانی از حجابی کامل برخوردار بوده‌اند. هم‌چنین ویل دورانت در کتاب «تاریخ تمدن»، مشرق زمین، گاهواره تمدن «(ج. یکم، ص. ۴۳۴) به مسئله محجب بودن زنان در شرق عالم، به‌ویژه ایران، اشاره می‌کند. ما نیز با کمی تأمل هنوز می‌توانیم این مسئله را حتی در پوشش مردم سنتی ژاپن و چین ببینیم.

➤ با این سابقه تاریخی، از بین رفتن پوشش در ایران معاصر چه‌طور گسترش پیدا کرد؟

ببینید، این مسئله حتی در زمان رضاخان هم قابل تحمل نبود. به نقل از تاریخ، می‌توانم بگویم برخی درباریان هم در نخستین مهمانی

گذری بر تاریخچه پوشش شایسته بانوان ایران زمین

تاریخچه پوشاک، بخشی از تاریخ تمدن و فرهنگ هر جامعه است. نوع بشر از ابتدای خلقت برای در امان ماندن از آسیب‌های آب‌وهوا و دیگر مخاطرات موجود در طبیعت به پوشاندن بدن خود اقدام کرده، اما پس از گذشت قرن‌ها و به وجود آمدن تمدن‌های مختلف، پوشاک به نوعی نشان‌دهنده باورهای فرهنگی، مذهبی و دیگر معانی اجتماعی بوده است.

آنچه از نقش‌نگاره‌های تاریخی به دست آمده همگی گویای آن است که زنان ایرانی در طول هزاره‌ها و از دیرباز، همواره پوششی مناسب و شایسته داشته‌اند، چنان‌که جیمز لیور (تاریخ‌نگار انگلیسی) با اشاره به دوران آشوریان در ایران می‌نویسد: تن‌پوش آزاد (بدون فرم و ساده) مانند تن‌پوش آشوری‌ها، مصری‌ها، رومی‌ها و یونانی‌ها نشانه‌ای از تمدن و بزرگی در آن دوره بوده است و تن‌پوش‌های چسبان و دوخته‌شده نوعی توهین و بی‌تمدنی تلقی می‌شده است. (تاریخ پوشاک اقوام ایرانی) هم‌چنین در کتاب «پوشاک باستانی ایرانیان»، نوشته جلیل ضیاپور، درباره پوشش مادها چنین آمده است: طبق نقوش برجسته و مجسمه‌های ماقبل میلاد، پوشاک زنان آن دوره از نظر شکل (با کمی تفاوت) با پوشاک مردان یکسان است و تنها به واسطه اختلافی که میان پوشش سرشان وجود دارد، از هم تمیز داده می‌شوند.

ویل دورانت در کتاب «تاریخ تمدن» نیز درباره قوم آریایی می‌نویسد: غالب پارسیان حتی برهنه بودن قسمتی از بدنشان را بی‌شرمی می‌دانند و همیشه لباس بلند می‌پوشند.

در مهر سنگی استوانه‌ای مربوط به دوره هخامنشی که در موزه لوور پاریس نگهداری می‌شود هم ملکه‌ای با لباس و تاج و سرپوش زنان هخامنشی بر مسند شاهانه‌ای تکیه زده و پاهایش بر چهارپایه‌ای کرسی مانند قرار گرفته است.

پس از آن، زنان اشکانی از شلوارهای چین دار و پیراهن‌های دراپه‌دار و بلند استفاده می‌کردند. هم‌چنین در استفاده از سرپوش، مانند زنان هخامنشی بودند و کلاه عمامه‌وار آنان بخشی از موهایشان را می‌پوشانید. بلندی لباس‌ها به اندازه‌ای بود که مانع دیدن کفش‌ها می‌شد. (تاریخ پوشاک اقوام ایرانی) در این دوره، گاهی زنان با دستارهایی که دور سرشان پیچیده شده و روی شانه‌هایشان افتاده است به تصویر کشیده شده‌اند. (پوشاک در ایران زمین)

شنل از عناصر مهم پوشش زنان ساسانی بوده است که آن را بر دوش ملکه آذرمیدخت، دختر خسرو پرویز، که مدتی هم در ایران پادشاهی می‌کند می‌بینیم. این لباس که به عنوان بالاپوش از عناصر مهم پوشاک زنان ساسانی از نظر اجتماعی محسوب می‌شد، بر دوش آنها به عنوان یک مقام والا و حیات‌بخش در سنگ‌نگاره طاق بستان (متعلق به قرن سوم میلادی) مشاهده می‌شود. (تاریخ پوشاک اقوام ایرانی)

نوشته‌های پراکنده مورخان و نویسندگان پس از ورود اسلام به ایران نشان می‌دهد پوشش زنان در قرون اول و دوم هجری تن‌پوش محلی بوده که ادامه همان تن‌پوش دوره ساسانی است. هم‌چنین نوعی مقنعه و چادر از عناصر اصلی پوشاک زنان در خارج از خانه در این دوران بوده است. (پوشاک اقوام ایرانی)

زنان در این دوره از دامن یا شلوار گشاد و پیراهن آستین‌دار که بلندی آن تا سر زانو می‌رسید (تونیک) و پیراهن دیگری که کوتاه و بی‌آستین بود و روی پیراهن زیری پوشیده می‌شد (احتمالاً به تقلید از زنان دوره ساسانی) استفاده می‌کردند. این پیراهن (روبی) جلو باز بود و به وسیله دکمه بسته می‌شد. کمر بند و شالی هم زینت‌بخش آن بود. (تاریخ پوشاک اقوام ایرانی)

هرچند پس از اسلام مدل پوشش زنان ایرانی اندکی به فراخور زمان تغییراتی کرده است، به طور کلی، بانوان این سرزمین همواره به پوشش خود به عنوان مظهر حیا و احترام خویش نگاه کرده و شایسته و بایسته ظاهر شده‌اند.

شهربانو

۲۳ شهریور
۲۱ تیر ۱۴۰۰
۱ دی‌ماه ۱۴۴۲ شماره ۴۴۴۲

(۷)

+ به نظر شما، چه‌گونه می‌توان حجاب را به عنوان یک کمال انسانی در جامعه ترویج کرد؟

ما باید به گسترش مطالعات در زمینه فلسفه حجاب از نظر فرهنگی، برای والدین و به‌ویژه مادران اقدام کنیم. یکی از مهم‌ترین ایرادهایی که در خانواده مذهبی می‌بینم این است که بسیاری از مادرها نمی‌توانند فلسفه حجاب را به دختران بیاموزند زیرا خود نیز به صورت تقلیدی از والدین خود فرا گرفته‌اند. وقتی فرد به صورت تقلیدی چیزی را می‌آموزد، با شک و تردید رشد می‌کند و همین باعث می‌شود خیلی زود در هجوم جریانات مخالف، آن را از سر برمی‌دارد. اگر مادران بتوانند هم‌زمان با بلوغ شرعی، دلیل پوشش و فلسفه حجاب را برای دختران خویش تبیین کنند، تا حد بسیاری می‌توان به مقاومت دختران در هجوم افکار ناصحیح امیدوار بود، گرچه مدارس و فضاهای آموزشی نیز پس از خانواده، نقش مهمی ایفا می‌کنند.

+ نظرتان در این‌باره که برخی معتقدند هرچه زن از نظر علمی و جایگاه اجتماعی بیشتر رشد کند کمتر درگیر ظواهر می‌شود چیست؟

من موافق توانمند شدن زنان و مادران هستم. از طرفی، ارتباط این مسئله با ظاهر را قبول ندارم چون ما افراد تحصیل کرده‌ای در سطح بالای اجتماعی می‌شناسیم که میل به برهنگی هم دارند. پس این ریشه در همان تمایل به زیبایی ظاهری است، زیرا این افراد عوامل نیل به کمال را آموزش ندیده‌اند.

+ طی سال‌های اخیر، علاقه‌مندی به زیبایی ظاهری افزایش پیدا کرده است. با توجه به اینکه جراحی‌های زیبایی را می‌توان در تغییر سبک زندگی مشاهده کرد، ریشه و علت این مسئله را در چه می‌دانید؟

مکتب اومانیسم سکولار در دهه‌های اخیر تلاش کرد نگرش افراد جهان را تغییر دهد. واژه اومانیسم به تأکید بر شأن انسان اشاره دارد و واژه سکولاریسم به طرد و نفی دین و مابعدالطبیعه از عرصه فکر و جامعه اشاره می‌کند. این مکتب انسان را برترین موجود عالم دانست و خدا را نادیده گرفت و شروع به کار کرد. پر واضح است که اگر خدا را از جهان برداریم، همه چیز مباح است. اومانیست‌ها به گونه‌ای اسفانگیز آموزه شأن انسانی را در توجیه همه کارهایی که با ادیان و نیز اخلاق سنتی در تعارض است به کار می‌برند. آنان با تکیه بر محوریت انسان، انسان را مسخ کرده و حیات را به مسیری پرمخاطره انداخته‌اند، اما جهان بینی انسان محور با جهان بینی خدامحور در تعارض است. اومانیسم می‌گوید: هرچه من انسان می‌گویم درست است و انسان قدرت مطلق جهان است، اما اسلام می‌گوید انسان اشرف مخلوقات است که توسط خالق آفریده شده است.

+ چه‌طور این مکتب توانست این‌طور گسترده وارد جوامع مختلف شرق و غرب شود؟

چون انسان دارای ۲ بعد مادی و معنوی است. وقتی انسان در بعد مادی، خودش را رشد دهد، به این سمت پیش می‌رود. لذا در غرب فیلم‌هایی تولید شد که آدم‌ها در آن قدرت ماورایی داشتند و قهرمان بودند. آن‌ها با سرمایه و پول به همه چیز می‌رسیدند. به این ترتیب، کم‌کم خدا حذف شد و انسان‌ها بند ظواهر شدند و دنیا با شکلی بسیار پرزرق و برق و فریبنده، اصل شد.

+ می‌دانیم که انسان با حب ذات به دنیا می‌آید و دوست داشتن خود یک اصل است. چه‌طور می‌تواند از این مسئله ذاتی بگذرد؟

انسان اومانیست با انسان موحد درست در همین بخش تفاوت دارد. دوست داشتن خود بخشی از ذات انسان است اما به معنای خودخواهی نیست، بلکه انسان موحد در کنار خودخواهی، دیگرخواهی و حقوق عامه را نیز در نظر می‌گیرد. زیبایی ظاهری در جامعه، اگر با حقوق عامه در تعارض قرار گیرد و موجبات سقوط اخلاق و تزلزل خانواده را در پی داشته باشد، به هیچ عنوان مورد قبول نیست.

مشکل ما این است که دین را تعبدی آموخته و نتوانسته‌ایم با آموزش به فرزندانمان بیاموزیم که زیبایی برهنگی نیست و پوشش برای رسیدن به کمال انسانی لازم است. انسان پوشیده در مسیر حرکت رو به جلو و کمال جو، بسیار زیباتر از انسان برهنه واپس‌گرا و قهقرایی است.

+ با این اوصاف چه راهکاری برای جذب حداکثری و تبلیغ حجاب پیشنهاد می‌کنید؟

یک راه تغییر سبک آموزش دینی است. آموزش دینی نباید تعبدی و تقلیدی باشد. باید از همان کودکی به دختران و پسران، تفکر را بیاموزیم. ترس از جهنم و بهشت راهکار دقیقی برای تربیت دینی نیست. آموزش اقناعی بسیار مهم است. باید ضعف فرهنگی را از بین ببریم. در مرحله بعد، از بین رفتن موانع ازدواج خود یکی از مهم‌ترین راهکارهاست. اکنون به دلیل تمایل نداشته جوانان به ازدواج، فساد در جامعه حاکم شده است، گرچه به صورت متقابل، ازدیاد فساد در جامعه نیز رکود ازدواج را چندبرابر می‌کند و طلاق و ازهم‌پاشیدگی خانواده، همگی، در همین راستاست. در مرحله آخر، تشویق و ترغیب حجاب از سوی نهادهای متولی. لذا کمک به دریافت هزینه‌ای برای تهیه پوشش کامل در سبد خانوار نیز می‌تواند کارآمد باشد.

پاسخ به پرسش‌های حقوقی

زهره شوشتری
کارشناس حقوق

در این ستون به پرسش‌های حقوقی مخاطبان عزیز که با پیامک یا تلفن ثبت شده باشد پاسخ داده می‌شود. مخاطبان گرامی می‌توانند برای اطلاع بیشتر، با روابط عمومی شهرآرا به شماره ۳۷۲۸۸۸۸۱ تماس بگیرند یا به شماره پیامک ۳۰۰۷۲۸۹ پیام دهند.

+ تصمیم دارم خودروی را به صورت اقساط به فروش برسانم. ۵۰ درصدش را نقد بگیرم و الباقی را اقساط شش ماهه قید کنم. چه موارد مهمی باید نوشته شود که معامله امن باشد؟

باید قرارداد توسط یک شخص حقوقی نوشته شود تا بعداً مشکلی به وجود نیاید اما به صورت کلی، می‌توان گفت از مهم‌ترین شرایط در تنظیم قرارداد فروش اقساطی، شرط حال و یکجا شدن تمام اقساط در صورت عدم پرداخت یکی از اقساط است. هم چنین شروطی از جمله شرط خسارت تأخیر در انجام تعهد و حق فسخ.

+ آیا نوشتن همه چیز به و امضا از داماد قبل از برگزاری مراسم عروسی اجباری است؟ دیگر اینکه امضای چند نفر به عنوان شاهد درست است؟

خیر، تهیه فهرست سیاهه یا همان جهیزیه اجباری نیست. داشتن فهرست سیاهه و گرفتن امضا از داماد و اقوام و شهود می‌تواند در آینده در صورت قصد به استرداد جهیزیه مورد استفاده قرار بگیرد.

اگر قصد به تهیه فهرست سیاهه باشد، باید امضای داماد و شهود تا ۲ نفر باشد تا بتواند به عنوان دلیل در دادخواست استرداد جهیزیه استفاده شود. هم چنین می‌توان از جهیزیه فیلم تهیه کرد.

+ من و همسر با هم مشکل داریم و در آستانه جدایی هستیم. شناسنامه هم دست همسر است و پس نمی‌دهد. به شناسنامه احتیاج دارم. چه کار کنم؟

بهتر است ابتدا اظهارنامه‌ای ارسال شود و در صورت تحویل ندادن، شکایت شود. هم چنین می‌توان برای گرفتن المثنی شناسنامه اقدام کرد.

+ می‌خواستم بدانم مجازات کسی که عکس‌های یک دختر را بدون اجازه منتشر کرده باشد چیست.

انتشار عکس‌ها بدون اجازه طرف، هم طبق قانون مجازات و جرائم رایانه‌ای و هم قانون امور سمعی و بصری، جرم است. با توجه به پیچیدگی‌های پرونده‌هایی با این موضوع، پیشنهاد می‌شود حتماً به وکیل مراجعه کنید.

+ ۸ سال است از همسر جدا زندگی می‌کنم. ایشان من را به خانه راه نداد. آن زمان ایشان اعتیاد

داشت و الان ترک کرده است. من شکایت کردم و رأی دادگاه رد شد و نه نفقه و نه طلاق قبول نشد. حالا باید چه کار کنم تا از این بلا تکلیفی نجات پیدا کنم؟ ایشان حاضر به هیچ کاری نیست، نه زندگی، نه طلاق و نه نفقه.

طبق ماده ۱۱۲۹ قانون مدنی، در صورتی که زن بتواند امتناع شوهر از پرداخت نفقه یا عجز او را پرداخت در دادگاه ثابت کند، دادگاه شوهر را مجبور به طلاق زن می‌کند و چنانچه شوهر حکم را اجرا نکند، خود دادگاه یا نماینده او اقدام به اجرای صیغه طلاق و امضای سند طلاق خواهد کرد. هم چنین زوجه می‌تواند درخواست طلاق به دلیل عسر و حرج نماید. از مصادیق عسر و حرج می‌توان ترک زندگی مشترک خانوادگی از سوی مرد، اعتیاد به مواد مخدر، محکومیت قطعی مرد به حبس به مدت ۵ سال یا بیشتر، ضرب و شتم و دیگر رفتارهای سوء مالی تحمل ناپذیر و ابتلای مرد به بیماری‌های صعب‌العلاج و درمان ناپذیر را نام برد.

شهرزاد

الهام یوسفی
فعال فرهنگی

ضمیمه روزنامه شهرآرا
صاحب امتیاز:
شهرداری مشهد
مدیر مسئول
سید هادی فیاضی
سرپرست:
ارژنگ حاتمی
مسئول ضمیمه
حمیده وحیدی

نگاهی کوتاه به کتاب «روز آزادی زن»

هیچ کوچهای در این شهر بن بست نیست!

روی می‌دهد که بر به ثمر نشستن انقلاب مردم تأثیر بسیاری داشته است. تعداد این حوادث بسیار است و در همه آن‌ها زنان نقشی عمده و انکارناپذیر داشته‌اند. اما ۱۷ دی ۱۳۵۶ از مهم‌ترین رویدادهایی است که زنان مشهد در رأس آن حضور داشتند و نخستین تظاهرات مستقل آن‌ها در جریان انقلاب در این روز راه‌اندازی شد. کتاب «روز آزادی زن» به شرح این رویداد مهم می‌پردازد و در قالب «تاریخ شفاهی» نوشته شده است، شیوه‌ای تاریخی که در میان روش‌های کسب اطلاعات، مهجور مانده و در ایران کمتر شناخته شده است. در این روش، محقق به سراغ شاهدان عینی و حاضران زنده می‌رود و با مجموعه پرسش‌هایی جزئی و حساب شده، شرح رویدادها را جمع‌آوری می‌کند. از کلیت اتفاق تا جزئی‌ترین خاطرات این شاهدان جمع‌آوری و سپس تدوین، صحت‌سنجی و بازنویسی می‌شود. در حقیقت، روایان اصلی رویداد کسانی هستند که با چشم خود حوادث را دیده‌اند. از این منظر، این روش جمع‌آوری اطلاعات بسیار جذاب، خواندنی و البته موثق و قابل اتکا است. جذاب است از این منظر که گفته‌های شاهدان شبیه داستان و خاطره‌گویی است و خوانش اثر را آسان و لذت‌بخش می‌کند.

کتاب در ۸ فصل نوشته شده است، فصل‌هایی که به ترتیب به بخش‌های مختلف حادثه می‌پردازد: از پیش از واقعه و زمینه‌ها تا تظاهرات اصلی و نیز روایت زندان رفتن زنان مشهد با فصل‌هایی با عناوین «رهایی از بند»، «کوچه‌های بن‌بست»، «زندان زنان» و ... فصل «ضمایم» کتاب به معرفی تک‌تک راویان و شاهدان عینی می‌پردازد و از این منظر به کیفیت اطلاعات تاریخی افزوده است. خانم سمیه ذوقی، ندا ترک‌منچه و ملیحه بخشی‌نژاد تهیه و تدوین این اثر را بر عهده داشته‌اند. در فصل «کوچه‌های بن‌بست» که خاطرات تظاهرات و فرار زنان از دست نیروهای امنیتی را روایت می‌کند، تصویر زیبایی از همدلی میان مردم به نمایش گذاشته می‌شود. در این تصویر، هیچ کوچهای بن‌بست نیست و درهایی همیشه‌باز به روی فراریان وجود دارد که از آن‌ها به خانه‌های امن مردم پناه ببرند و در امان بمانند.

فصل «زندان زنان» نیز از فصل‌های خواندنی اثر است که به شرح در بند شدن زنان بعد از حادثه و ترس‌ها و نگرانی‌هایشان می‌پردازد.

تاریخ هر شهر هویت جمعی آن را می‌سازد، هویتی که اعتماد به نفس مردمان آن شهر را افزایش می‌دهد و حس عزت نفس و باور به اثرگذاری را در آن‌ها تقویت می‌کند. مشهد شهری است با سابقه تاریخی بسیار غنی، شهری که مردمش در دوره‌های تاریخی گوناگون، کنش‌های اجتماعی اثرگذاری از خود نشان به نمایش گذاشته‌اند. یکی از این دوران‌های پر از حادثه، قبل از انقلاب بوده است. در این دوره کنش‌هایی

روز آزادی زن

• نویسنده: سمیه ذوقی